

C H R O N I J K J E

VAN

F R I E S L A N D.

(Getrokken uit het MS. *Jus Municipale Fresonum* *)

DOOR

Jr. Mr. *M. DE HAAN HETTEMA.*

Tha ma screef fan ther bertha vnser Hera IESU CHRISTI iij hondert and een and tachtich, tha ontfeugh *Fresland* then Kersten lawa.

M^o cc^o, vp Palma dey, doe ward daed slayn in *Hoghaholtwalda*, WILHELMUS, thi Koninc fan *Almaria* ende die Grewa van *Hollandt*, mith manniga eihela mannem.

M^o cc^o xcviij, vp sexta kalundas Aprilis, doe was thet strid to *Fronagast*, fan IOHANNES FLORIS sone, this Grewa to *Holland*, doe ghengh *West Fresland* vnther thin Hera van *Hollandt*.

* Zie hierover DE JAGER, *Taalkundig magazijn*, II deel, 3de stuk, bl. 240. WINSEMIUS, in zijne *Chronijk van Friesland*, alwaar men bl. 170 No. 1, 165 en 175 No. 2, 173 en 175 No. 3, 167 en 175 No. 4, 190 No. 5, 204 No. 8 en 10, 210 No. 13, 211 No. 14, 217 No. 16 en 17, 220 No. 18, 230 No. 19, 243 No. 23, 244 No. 26, 245 No. 27, hoewel dan niet letterlijk, terug vindt.

M° cc° ende lxx, do was thi wey to dae *Helliga Lande* bitezkenath mith tha cruce, Wennesdey efter Sancte Lucas.

M° cc° lxxxvij, doe ghengh thet groet wether wr all *Fresland*.

M° ccc°, da wrjouwen dae Jacopinan dyn Keyser toe *Rome* mith fenyn, vnder da sacramenth, dat was der onder strenszen, ende dy Keyser daed by bleeff.

M° ccc° xxxij, doe ward *Kurthengis burch* wonnen.

M° ccc° xxxiiij, do was thet strid to *Barla zyle*, to ienst den Hertoch van *Ghelre* ende then Biscop to *Vtracht* ende tha *Fresan*.

M° ccc° xlv, in vigilia Cosmi et Damiani, doe werth thi Grewa *WILLIM* doed slaghen to *Stauerren*, wal xx^m mith hem.

M° ccc° l, doe was thio grathe plage.

M° ccc° xvi, doe waren die hongher jaren, thet mannich man hongher starf. Thet hlepen weyts gold toe *Boeswerd*, op den Pascha jonde, xij scill, ende thio bane also fula.

M° ccc° lxij, dae was thi grata wind op Sancte *Marcellus* dey.

M° ccc° lxxvj, dae was thio liteka plaghe.

M° ccc° lxxiiij, da werd thio sallige barnd van *Hollant*.

M° ccc° lxxx, da ghengh thet wether heegh wr al *Fresland*.

M° ccc° xvj, da was thet stryd to *Kunre zyle*, daer fior hondert *Fresan* daed blewen.

M° ccc° xcviij, da was thi slachta van *Hollandt* to *Hindeboep*.

M° ccc° xviiiij, op Sinte Felicis et Simplitianus dey, da zwoeren tha Fresan eerst bynna *Staueren*, den Grewa van *Hollandt* trouwe to wessen; ende di Hertoga ALBRECHT swoer weer dae Fresen en gued Heer to wessen.

M° cccc°, op Sinte Peters and op Sancte Pauwels dey, dae taech die Hera fander Luna, ende rechteuoert deer ney, op den dey Septem fratrum, tha sloech thet land wether omme, wether toe jenis den Hera van *Hollandt* voorss.

M° cccc° xj, twiscka den Tyesdey ende den Werneudey, dae wert *Staueren* wether wonnen.

M° cccc° xix, da werdt *Weydum*, *Hyellim*, *Boxem*, barked, op den Fridach to fara Pincxstren, ende this lettera deys al ther efter dae werd barked *Wirdum*, *Goltum*, *Huwsem*, ende by tha noerdt eg *Lyowerdt* aech.

M° cccc° xx, dae werdt *Boelswaert* wonnen, op Maya jonde, ende mannich man daed slagen werdt aldeer.

M° cccc° ende xx, dae wae thi slachta eth *ther Culze*, op din iond Ascentio Domini, ende wel iij hondert aldeer daed blewen.

M° cccc° xx, da worden da Haschera monikem wrstereth, op den Monendey ende then Thysdey to farra Sancte Margareten dey. Ende des Wernis deys alther ney da worden Weydama byrawad al hiara quickis, wel xij sneza handa.

M° cccc° xxj, da ward thet huus wonnen in *Ipulkisgae*, op Grene Pascha moern.

M° cccc° xxj, da werd *Lyowerd* wonnen fan da Schirengum, op Pascha nacht. Ende dae was thet weeth jeer, ende fulla quickes starf in da winthera.

*

M° cccc° xxj, dae forlar FOCKA thet stryd wether Slaethmanna, vp den witta Thunrisdey.

M° cccc° xxj, dae werdt thet blockhuus wonnen to *Lyamer*, ende Her FLORENS werdt daed slayn, op den Frydey to farra Cecilia dey.

M° cccc° xxj, dae werd *Rawerd* vrstereth ende *Roerdahusem* ende *Yrnsem*.

M° cccc° xxij, dae werd thet blockhuys wonnen to *Heslem*, ende fulla ballingha daed slayn, ende *Dockem* werdt da wonnen. Ende litick alther efter, in this seluis jere, tha taech thio soldye wether wth tha lande.

M° cccc° xxij, dae was dio plaghe in *Freslande* ende to *Weydum*.

M° cccc° xxij, dae worden da Granderen vrstereth.

M° cccc° xxiiij, da was thet stryd twiscka BONNAMA ende ERKAMA; da werd ERKAMA steenhuus wonnen, har father barnde op tha stenhuse, ende zyn soone werdt doed slayn.

M° cccc° and xxv, dae ghenck thi zee wr al *Fresland*.

M° cccc° ende xxvj, da ghenck thi zee wr al *Fresland*, ende derth grathen scatha, ende fulla folkis zoe dranchter.

M° cccc° xxvj, da sloghen thi ketteren daed fan die Kerstena wel xvij thousand.

M° cccc° xxvj, da ward DEFOLD koren thi en Biscop to *Vtracht*, ende dy Hera fan *Kulenburch* werth aech kerren to *Vtracht* to Biscop, ende fochten ther om thet heerscip, ende DEFOLD thy wan *Afforda*, ende twee sloten alder toe.

M° cccc° xvj, da wan FOCKA OCKA slote al fula

off, ende barnde al fula in zyn lande; ende FOCKA fengh di Biscop to *Brema*, ende thin Hertogha fan *Braynswich*, thin Grewa fan *Thekenburch*, then Grewa fan *Benthem*, thin Grewa fan *Aldenburch*, ende ielkers smella Heran, ende fula folckis alther mey.

M° cccc° xvj, dae werden die Schiringhen wth *Groningen* drewen, ende fula wardt alder onthau-dath fan dae Schiringhen bynna *Groninghen*.

M° cccc° xxvj, da werdt FEDKA BONNAMA daed-slayn, ende wardt greeth strydt fan.

M° cccc° xxvj, doe ward ther stryd in *Hollandt*, twiscka den Hertoga fan *Burgundia* ende dae Frouwa JACOB van *Hollandt*.

M° cccc° ende xxvij, dae was thet stryd twiscka FOCKA ende OCKA in *Broech*. In da selua jeer dae ward Haskera muncken steenhaus wonen, ende ielkis steenhusinge.

M° cccc° ende xxvij, dae barnde dio sticht to *Salwa*.

M° cccc° ende xxvij, dae ward onseth die Hera fan *Sewenburch*, ende fan die Pykeren wal twee thusent daed slayn, ende thio Pickridie ward in *Hollandt* aech daed slaghen.

M° cccc° ende xxvij, da fengh FOCKA fan *Ametha* wel wr hondert ende daed sloech.

M° cccc° ende xxvij, dae fan *Ghelre* warden zeer wrslayn, vp dyn achtende dey *Visitatio Sancte Marie*, ther thi Biscop DEFOLD ende thio Frouwa fan *Hollandt* dethen.

M° cccc° ende xxvij, da worden *Groeningen* wrslaghen fan FOCKA wal fyf hondert, ief meer; ende tha worden hia alther ester vp en litick vnder hiemman selma en oneena.

M° cccc° xxvij, dae wan die Koningh van *Noerdweghena* thet stryd, twi wether tha *Scothan*. In da selue jere da wan die Koningh van *Engelandt* dat stryd wether thin Koningh van *Vranckerycke*, in *Sancte Laurentius* monad, der hi on is.

M° cccc° xxvij, da waster graet slachta in *Hollandt*, thio perthye vnder hiemman, ende al fula ward onthaudat fan dae ballengan fan *Hollandt*.

Int ieer ws Heren M° cccc° ende xlix, doe gingen die *Ghiselbroren*.

M° cc lxxij starf *LODEWICUS die heilighe*, Koningk van *Vranckericke*.

M° ccc° xx werdt getimmert die toern toe *Vtrecht*.

M° ccc° l began die pertye in *Hollandt*, Hoec ende *Cabbelyau*.

M° cccc° lix, doe beleyt Hertoch *ALBERT* die stad van *Delft*, ende hy wan.

M° cccc° iij, doe starf Hertoch *ALBERT*.

M° cccc° xvij, doe began dat concilium toe *Constans*.

M° cccc° xvij starf Hertoch *WILLEM* in *Henegou*.

M° cccc° xvij werdt *Yselsteyn* wonnen ende verdoruen van die van *Hollandt* ende van *Vtrecht*.

M° cccc° xx, doe lach Hertoch *JAN* voer *Leiden*, ende wan't. Ende dat selue jaer was *Focko* strydt ter *Colze*.

M° cccc° xxj, doe braken in die dunen to *Petten*, daer vele jammers van quam.

M° cccc° xxv, doe starf Hertoch *JAN* in *den Haeg*.

M° cccc° xxxvj, doe starf Frou *JACOB*. Ende in dat selue iaer was Hertoch *PHILIPPUS* voer *Calis*.

M° cccc° xxxvij, ende oick xxxix, doe wast

duyre tydt, alsoe dat die ton roggis golde x postelatis gulden.

M° cccc° xl, doe ward FREDERICUS Keyser, nae ALBERTUM, die nae SIGISMUNDUM quam.

M° cccc° l, doe werd BERNERDINUS canoniseert toe *Rome*.

M° cccc° lij was die grote brand toe *Amsterdam*.

M° cccc° lij, doe street PHILIPS, Hertoch, tegen die stadt van *Ghent*.

M° cccc° xxxix werdt EDO KEMPA zⁿ slaghen in AGGO Her PETERS bileger.

M° cccc° xlij, dae werdt AGGO Her PETERS zoen slaghen van RUMMERT GABBAMA, ende daer to voren word WYBA MYNNAMA slaghen van AGGO Her PETERS zoen.

M° cccc° l, doe maecten die Schiringhen een blochuys toe *Mackum*; ende des jaers daer nae da werd dat huus verdoren van JANKA DOUWAMA ende fan JACLE, ende ielkers Fetkeperen.

M° cccc° liij, doe creghen die Turcken *Constantinopel* ende veel in *Gretien*.

M° cccc° liij, doe creghen die Fransoys *Bordeus* weder..

M° cccc° liij, doe wardt DOUWA GERBRANDA slayn toe *Bolswert*, op den dag Prothi ende Jacinti. Ende in dat selue jaer, des daghes nae Sancte Franciscus dach, wordt slaghen SCelta ROERDA tho *Herlinghen* opt kerckhoff, van HARINGH Woudens met zijn helperen.

M° cccc° liij, doe ward slayn HERO BENNERTSMA, tho *Slaet*, van AGGO DOYNGA.

M° cccc° liiij, doe ward ZYDTS ROMMERTSMA zlayn ander *Gheesten*, fan Sindelre meente.

M° cccc° liij, doe wardt JACLE beleyd, ende ward wonnen ende slayn mey xv mannen, fan Boelswerdera ende fan KEMPA ONINGA mey zyn holperen, t onset kommen fan Boelswerdra weyna.

M° cccc° liij, doe was vele stridis twiska da Prinsche Heren ende di steden.

M° ccc° lv, dae sterf PAUS NICOLAUS *quintus*, ende wordt weder set CALIXTUS *tertius*.

M° cccc° lv, dae sterf Biscop ROLOF toe *Vtrecht*, ende DAVID dy quam ney hem met fors, mer di Domproest was electus.

M° cccc° lvj, doe lach dy Hertoch PHILIPPUS voer *Deuenter* met groet volck, mer hy en bedreef nyet.

M° cccc° lvj, op Sancte Michiels dach, doe barnde *Nyecloester*.

M° cccc° lvij, doe verbarnde *Sneek*, op witte Donresdach, ende was op ten tweer maertelaers dach, als Tiburcij ende Valeriani, ende was litter ffende b litter *Dominicalis*; ende daer en bieef nyet staen, dan die Dyck, dat Luttick Zand ende die Nyestadt ouer 't water.

M° cccc° lvij, doe worder open stryd, als twischen EPA KEE ende HARING DOYNGA, twiscka WALTIA HARINCKMA toe *Sloet* ende AGGO DOYNGA, ende twiscka FRANCK DOYTIA zoenen ende FOCKA EESCHES toe *Ackerum*.

M° cccc° lvij, doe wordt SILKA MYNNAMA slagen, ende des anderen daghes daer nae doe wordt *Sloten* barnd, ende AYZA TIBBAMA ward slayn, ende v ief vi mannem mit hem, ende die Woudtmannen worden veriaecht, ende AGGA DOYNGA ruynde zyn slot by nacht mit JANCKA DOUWAMA,

ende WALTJA HARINGXMA bleef int besith van 't slot ende die buren, mit WALTJEN voerss.

M° ccc° lvij, doe wordt HARING DOYNGA op *Nylandt* zyn styns wonnen ende omworpen, van DOUWA STARDA ende Boelswerdera; ende HARINGH WOUDENS styns wordt omworpen.

M° ccc° lix, doe creegh AGGO DOYNGA JOUKA GHELAMA styns, mit JANKA help.

M° cccc° lix, doe creegh HARING DOYNGA HIPKA huus toe *Smalebreg*.

M° cccc° lix, des daeghes nae Johannis decollatio, wordt HESSEL EDA zoer slaghen tho *Frensem*; ende des seluis auent wordt DOYNGA huus barnd, ende BENEDICTUS styns wordt vastiert.

M° cccc° lxj, doe bisette BUTTA dat styns toe *Frensem*, ende maecte die graft om 't styns.

M° cccc° lxi, doe toech dat mene land toe *Acomeryp*, voer JOUKA GHELAMA styns, ende en bedreuen nyet; ende RENICK KAMPSTRA wordt scoten voer 't styns, daer hy an starff, ende ij Houelingen, die eene van *Herlingen*, die ander van *Arem*, die daer doot bleuen, ende xij ofte xiiij huusluden mit hemmen, als men seyden, of meer.

M° cccc° lxij, voer Palm, wordt slagen TZALINGH TZYTYAMA, ende luttick bet voert doe sterff SCHELTA YAIEMA van dat selue fechtelick, daer TZALINGH hem dede met zyn helperen.

M° cccc° lxij, nae Egidij, doe creegh HARINGH DOYNGA HIDDAMA styns, ende daer wert freed.

M° cccc° lij, doe worder stryd twischen DOYNGA ende GALA toe *Coldum*, ende SYRICK DOYNGA wordt fanghen.

M° cccc° lxiij, op Sancte Anthonis auent, wordt KEMPA DOYNGA slagben.

M° cccc° lxiij, doe wordet een open oirloge twisccka DOYNGA ende JANKA DOUWANA, zoe datter seer barnt wordt toe *Ackerum*, toe *Born*, ende oic to *Yrensem*. Ende daerna, in die Mey maent, doe wordt JANKA huus toe *Yrensem* wonnen ende omworpen van HARINGH DOYNGA.

M° cccc° xxvij, da sloech FOCKA fan *Amethe* bi *Falerne* wil hondert folkis. Ende alther efter, in da selue jere, dae fengh FOCKA fan *Ametha* oft xv man, ende daed sloech.

M° cccc° xxvij, doe wan thio Frouwe thet strydt wether dyn Hertogha, ende sloghen daed wal hondert manne; ende dy Hertogha heed en greeth schip.

M° cccc° xxvij, da fengh FOCKA OCKA ende zyn broeder, ende sloghen daed wal fior hondert folkis, by *Sancte Maria Howe*, thet was by Aller Godis heiligen dey.

M° cccc° xxviiij, dae werd sened in *Holland* twisccka thin Hertoga ende tha Frouwa.

M° cccc° xxviiij, da was thet strydt by this egge *Groningem*, ende bi jen zyde *Groninghe*, in der *Hummertsche* ende alther vmbe, ende bi tha *Athawerd*, tha conwente alder vmbe, a *Noerd Hoern*, ende alder weghena.

M° cccc° xxvij, tha ghengh thi zee vr al *Frieslandt*, vp Sancte Franciscus dey. Ende dar was aech en weeth jeer in dis selua tydt, and seer dyore was thet noeth.

M° cccc° xxix, da wast zeer dyore tydt fan nottha, fan buttera, fan keyser, fan hincxste, fan quicke, ende fan alle tynghe was 't zeer dyore.

M° cccc° xxix, da wonnen tha fan *Francryck* thet stryd wether *Engelandt*, ende fula land alther to, dat hia in *Francryck* wonnen heden, deer hia wether wonnen. Ende aeck waster greth wynd in dae selue jere, ende en dyore tydt in nothe.

M° cccc° xxix, dae foel FOCKA burch fan dae winde, ende in da selue jere was....

M° cccc° xxix, da weren da Heidenen alhyr in da lande, der Cristen weren worden.

M° cccc° xxix, da ghenck di zee wr al *Freslandt*, vp Sancte Thomas jonde, in der nacht.

M° cccc° xxix, da wan thi Koninck van *Franckryck* thet stryd wether tha *Engelsche*.

M° cccc° xxx, da was graet stryd twiscka dyn Koninck fan *Francryck* ende dyn Hertoga van *Burgundia* ende dae *Engelsche*.

M° cccc° xxx, dae was tho *Groningen* grata plaghe. Ende barnde fula husinge in da selue jere.

M° cccc° xxx, da ward dy Hertogha fan *Burgundia* graeth folck of slayn, wel lx thusend, isma seide, in *Francryck* fan thi Koningh.

M° cccc° xxxj, dae ward thi Hertogha van *Burgundia* graet folck ofslayn van thi Koninck van *Vranckryck*, wel xxxij thusena, iesta wil hondert husena folkis.

M° cccc° xxxj, dae was thio plaghe in *Freslandt*.

M° cccc° xxxj, dae werd FOCKA REKENS beleid fander meenthe, ende ther warden fulo slotena wrderwird in tha lande.

M° cccc° xxxj, da ward FOCKA sloth wonnen fan ther meenthe.

M° cccc° xxxij, dae fengh Joncker SYBOT fula

folkis fan ther meenthe, ende sloech daed and drenchte al fula. Ende in this selua jere so waster also graeth wynt and thorenghe, vp Sancte Peters ende Sancte Pauwels nacht, ende this lettera deys alther efter, thet elck menscha hem wrwonderath. Ende this Monendey in da selua jere, op Sancte Egidius dey, dae was thi reynth alsoe graeth, dat-tet land all byplischet ward.

M° cccc° xxxij, doe was thet consilium to *Basile*.

M° cccc° xxxij, do was dio Greue to *Akis*, vp Sancte Margereta dey. In da selua jere do ward *Amitha* ende Joncker YMELA van zyn slote wonnen, ende dat fan dae *Hamburghers*.

M° cccc° xxxiiij, doe was op Sancte Marcus dey graet wind, graeth reyn, graeth heyl ende graeth snee, thet ther mannich menscha steerf, ende man-nich hondert dyerna daed blewen in *Freslande*. Ende was en schettena bylegher.

Nota. Quando edictum exiuit a Cesare Augusto ut totus orbis describeretur, tunc *Roma* habuit nonagies ccc milia hominum et lxxxvij milia; hec in cronicis Romanorum inuenitur.

Nota. Quadraginta duos duo milia junge du-centis post adam, mundum deleuit abissus aquarum, vnde Dominus diluuium centum annis pronuntiauit.

Anno Domini M° cccc° xlv, in vigilia Jacobi, occisus est REFRIDUS ROERDA circa *Wauderkum*, plures cum eo. Duabus annis antea expulsus est HESSELUS JONGHA.

Anno supradicto occisus est ANNO, cum tribus armigeris BONNONIS BUNGA, die Beate Marie Magdalene.

M° cccc° xxvij, dae was thet consilium to *Constantia*.

M° cccc° xxxij, dae was, op Sancte Marcus dey, graet wynd, graeth heyl, graet reyn ende graet snee, datter mannich menscha steerf, ende mannich hondert dyaren blyowen daed in *Freslande*. Ende was een scetena bilegher.

M° cccc° xliij, dae waster een graeth stryd twiscka dae Schyrenghen ende dae Felkeperen toe Hemelre conuent; ende dae Schirengen wonnen thet stryd, ende sloghen ende fengen wel cc mannen, ende dat schyd thes lettera deys ney Sancte Maria Magdalena; ende deer ward een Houmaen slayn fander soldye, die PLOYS hete, ende ALLERT DODA zoen fan *Staueren*. Ende inder zeluer wyck, oppa loegh, da ward HESSEL JONGA fan zyn styns wonnen, wel mey tritigha mannum, ende werdt alsoe verdoruen, datter naeth een steen blyou staen.

M° cccc° xliij, da wan thi Connigis zoen van *Vrancryck*, mitter grander companye, *Basel*, ende oers guede steden ende slooten, ende drewen aldeer graten jammer.

M° cccc° xlvij, doe waster een graet strydt to farra *Zoest*, als twiscka den Biscop van *Koelen* ende den Hertogha van *Kleef*, alsoe dat dy Biscop dat strydt wrlaes, ende ferlaes fulla Ridderen ende knechten.

M° cccc° viij, doe was die strydt tho *Luyck*, twiscka her ayn Biscop ende dy stad, ende die Biscop wan die stryd, ende sloech daed fan bescriouwen folkis, als men seyden, xxxij m, ende aec al meer.

Almaria zal *Almania* moeten zijn. *Betexkenath* beteekenath, getekend. *Byplischet*, beplast, met water overstelpt. *Boeswerd* zal *Boelswerd* moeten zijn. *Derth* — *Deeth*. *Drenchte*, verdronk. *Fechtelich*, vechterij. *Heyl*, hagel. *Hipka*, kan dit ook SIPKA MINNAMA zijn? *Hiemman*, hun. *Houmaen*, hopman, hoofdelling. *Husena* zal *thusena* moeten zijn. *Jonde*, avond. *Keyser*, kazen. *Letich*, weinig; ook leelk, boos, ontevreden. *Luttick bet voert*, een weinig daarna. *Noeth*, *Nothe*, het koren. *Pykeren*, *Pykridie*, Picardiërs, de Picardiërs. *Quickis*, van vee. *Reynth*, regen. *Sallige*, misschien is dit *Terschelling*, WINSEMIUS heeft *Schilgerland*. *Salwa*, misschien *Falwa*. *Schettena bylegher*, oorlog aan het vee. *Silka* zal *Sipka* moeten zijn. *Smella*, smalle, kleine, geringe. *Sneza*, 20igtallen. *Strenczen*, gestrooid. *Toejenis*, tegen. *Twi*, bl. 122, schijnt mij overtollig. *Verdoren*, vernield. *Weeth*, nat. *Wrderuid*, verdorven. *Wrstereth*, bemoeijelijkt, vernield.

